

Тема. Дороги, які ми вибираємо. Дороги, які обирають нас.

Мета: обговорити з учнями поняття «цінності», його буквального й переносного значення; розвивати вміння осмислювати й визначати для себе уявні й істинні цінності; сприяти усвідомленню учнями власного життя, його цілей, розумінню своїх сил і можливостей.

Хід заняття

*Бесконечная дорога из ступенек,
ведущая в даль.
Поднимись... Пройди путь.*

Слайд 1.

Учитель. Зовсім скоро для вас, любі мої одинадцятикласники, прозвонить останній дзвоник, і ви розпочнете свій шлях у самостійне доросле життя. Ірландський письменник Бернард Шоу писав: «Жизнь для меня не тающая свеча. Это что-то вроде чудесного факела, который попал мне в руки на мгновение, и я хочу заставить его пылать как можно ярче, прежде чем передать грядущим поколениям». Сьогодні ми з вами спробуємо визначити, що потрібно для того, щоб людина, котра йде дорогою життя, могла стати Людиною.

Слайд 2

Тема нашої виховної години «Дороги, які ми вибираємо. Дороги, які обирають нас».

Створення сприятливого психологічного простору. Гра «Звичайне диво».

Учитель. На початку нашого заняття пропоную виконати вправу «Звичайне диво». Нехай вона додасть усім нам гарного настрою і налаштує на тему заняття.

(Для цієї гри береться звичайний камінь, бажано, щоб він був з гострими краями й не надто приємний на дотик. Учасники тренінгу розміщуються у колі).

Слайд 3.

Учитель. У мене в руках камінь. Він важкий, холодний, неприємний на дотик, у нього гострі краї. Тримати його в долонях не надто приємно. Але зараз кожен із нас спробує зігріти цей камінь своєю любов'ю і передати її часточку в камені іншим людям. *(Звертається до каменя)* «Візьми, камінь, тепло моїх рук, жар мого серця, мою любов до людей. Передай, камінь, мої почуття людям».

(З цими словами учитель передає камінь першому учню. Кожен учень по черзі звертається до каменя зі схожими словами і передає його сусідові. Настає момент, коли камінь повертається до вчителя).

Учитель. Я тримаю в своїх долонях той самий камінь. Він такий же важкий, у нього гострі краї, але зараз його надзвичайно приємно тримати в руках. Він теплий, майже гарячий, наповнений енергією, адже він отримав тепло наших рук, жар наших сердець, нашу любов до людей! Виявляється, наша любов здатна творити дива! Вона зігріває навіть камінь!

(Звучить музика)

Слайд 4.

Учитель. Уявіть сонячний весняний день і прекрасний сад. Який це сад: вишневий, яблуневий, абрикосовий?.. Вберіть у себе ніжний, духмяно-солодкий аромат квітучих дерев, прислухайтесь

до щебету птахів і стрекотіння комах, відчуйте тихий дотик вітру. Уявіть кольори, які вас оточують, рухи та звуки вашого саду. Всіма своїми органами чуттів вберіть красу і смак дарунків природи. Відчуйте особистий зв'язок з природою і прекрасним. Це своєрідний мікрокосмос, ідеальна модель всесвіту, що вбирає в себе вічне і сьогоденне. Попросіть сад стати для вас символом духовності. Яка пісня у ньому звучить? Пошліть любов своєму саду.

Тут, у вашому садку, ви відкриєте унікальну властивість вашого духу - невтомне прагнення до мандрів. Чи хочеться вам стати мандрівником?

Над вашою головою - високе, глибоке небо. Перед вами – стежка, яка виведе вас на дороги життя. Уважно роздивіться її. Яка вона: широка, вузька, трав'яна, кам'яна?.. Попросіть стежку стати для вас символом життєвого шляху. Перед вами - безкінечність, відкритість, незвідане.. Які почуття наповнюють вашу душу, коли ви крокуєте стежкою? Чи відчуваєте ви свободу, простір? Чи сповнюєтесь бадьорістю, свіжістю, силою?.. Ви здійснюєте духовний шлях, який має на меті здобуття свободи і гармонії зі світом.

Слайд 5.

Ваша стежка веде вас через сад. Подивіться: у центрі саду стоїть величне дерево. Підійдіть до нього, доторкніться до його кори, поспілкуйтесь із ним. На дереві - великі квіти, які хочуть відкрити вам свої таємниці. Якого вони кольору?.. Вдихніть аромат квітучих гілок. Наблизьтесь до однієї з цих квіток, відчуйте її тонкий, ні з чим незрівнянний аромат. Подумки підпишіть цю квітку: «Щастя. Любов». І ось уже друга квітка бажає поділитися з вами своїм знанням.

Цю квітку подумки підпишіть «Мир і благодать». На третій квітці зробіть напис: «Сім'я. Друзі». Наступну квітку подумки підпишіть: «Любіть Україну вишневу свою». Інша квітка, що ніжно тягнеться до вас, містить слова: «Здоров'я. Віра». І ще одна квітка манить ваш погляд, на ній напис: «Чесність. Справедливість».

Подивіться: над квітами літають бджоли, збирають найсолодшу свою поживу - нектар. З якою радістю і щастям вони трудяться! Попросіть бджолу стати для вас символом сродної праці. Людина знаходить щастя в сродній праці - природженому ділі, праці за покликанням, яка є «найсолодшим банкетом».

Слайд 6.

Придивіться уважно; усередині вашого саду духовності розташований фонтан. Яка свіжість навколо нього! Краплі прозорої води блищать на сонці та радо торкаються вашої шкіри. Чи хочеться вам пірнути в нього або попити його чистої води? Попросіть фонтан стати для вас символом джерела мудрості. Відчуйте, як це джерело переливає у вашу душу знання всіх часів і народів. Чи відчуваєте ви відповідальність за те, що стали носієм цього знання?.. Пошліть фонтану свою любов. Як він відгукується на ваше почуття?..

Слайд 7

А тепер ще раз огляньте цей благословенний куточок світу з садом, фонтаном. Бачите, попереду на вас чекають стежки і стежини, доріжки і дороги життя. Всі вони різні і чимось неповторні. І у кожного своя дорога – радісна і сумна, сповнена глибоких переживань і щасливих неповторних митей, солодка, як мед, і гірка, як полин, устелена жовтогарячими чорнобривцями чи духмяними вишнями; дорога з червоними і чорними тонами.

Учитель. Дорога життя... Це по ній кожен має пройти гідно. Але якою вона буде? Це залежить тільки від вас. Зрозуміти самого себе, зрозуміти свої бажання, розмежувати добро і зло, зробити правильний життєвий вибір – ці завдання ставить перед собою чи не кожна людина. Кожна людина є унікальною, і усвідомлення цього допомагає їй творити справжні чудеса, ніхто не зможе стати їй на перешкоді в досягненні високої мети. Отже...

Слайд 8.

- У чому виявляється ваша неповторність? Аргументуйте своє твердження, **продовживши речення «У чому я особливий?»**
«Я особливий у тому, що ...».

Слайд 9.

Вправа «Циферблат життя».

Учитель. Пропоную помалювати. Візьмемо аркуші, що є у вас на столах, і намалюємо велике коло – циферблат. Але цифри на ньому позначатимуть не час, а роки нашого життя. Спочатку ми тільки народилися – цифра 0, стрілка ваших годинників показувала сюди. Потім ми росли, стрілка рухалася від цифри до цифри, і зараз вона стоїть на певній цифрі. Скільки років кожному? Позначте це число на колі. Малюємо далі стільки, скільки ви хочете прожити. Але ж важливо не скільки жити, а як жити? Якими ви хочете бути зараз і в майбутньому? Якими ви будете через 5, 10, 20, 30 років? Напишіть це на циферблаті.

Продовжте речення «Я хочу бути ...»

Слайд 10.

Учитель. Усі ви хочете бути успішними. А що таке успіх? Яку людину ми можемо назвати успішною? На цю тему створено безліч книжок з психології. Є таке твердження, що досягти успіху допомагає або натхнення, або відчай. Багато людей, що стали успішними, розповідають, що їм довелося подолати убожество, злигодні, складності на своєму шляху. І, обертаючись назад, вони розуміють, що якщо б не труднощі, котрі їм довелося пережити, вони б не стали тими, ким зараз є. І не досягли успіху. Саме про подолання труднощів розповідає притча «Урок бабочки, или закон успеха», котру я пропоную вам подивитися.

Слайд 11

(Перегляд притчі)

Слайд12.

Учитель. Що ви зрозуміли, прослухавши цю притчу? *(Відповіді учнів).*

Учитель. Потрібно жити без страху, сміливо зустрічати всі перепони і довести, що ви зможете їх подолати. Для того щоб літати, потрібно докласти зусиль і вибратись із власного кокона. Інакше будете повзати. Неможливо полетіти, не пройшовши шлях від гусениці. Запам'ятайте: труднощі – це ключ до кращого життя.

Слайд 13.

Учитель. Йдучи своєю життєвою дорогою, ви зустрінете і гори, і байраки, безодні, непрохідні ущелини, дрімучі ліси. Як бути? Як подолати ущелини над прірвою життєвих труднощів? До кого ви можете звернутися за допомогою? *(Відповіді учнів).*

А на нашому занятті ми можемо прийняти допомогу тих, хто колись із честю подолав усі перепони на своєму життєвому шляху. Люди здавна придумали для себе правила життя, моральні кодекси, заповіді, виконання яких вважали для себе справою честі.

Слайд 14.

Ернест Хемінгуей – американський письменник, журналіст, лауреат Нобелівської премії 1954 року.

Кодекс честі Хемінгуея.

- ❖ Будь дужим, умій гідно відповісти ударом на удар
- ❖ Не сподівайся на співчуття, не ремствуй
- ❖ Будь і мужнім, чесним і справедливим
- ❖ Не нападай – боронись
- ❖ Не прагни скористатися з недосконалості, з підлості навколишнього світу
- ❖ У крайньому разі відповідай супротивникові тим самим, але не чини проти нього підлоти
- ❖ Залишайся благородним навіть стосовно нього, не задля нього – задля себе
- ❖ Тільки так ти збережеш шанс уціліти морально, не даси іншим зруйнувати твою особистість, твою людську гідність – те єдине, що у тебе ще залишилося, без чого неможливо і немає сенсу жити.

Слайд 15.

Томас Джефферсон – американський філософ, державний діяч, третій президент США, автор проекту Декларації незалежності.

1. Не odkладавай на завтра те, що можна зробити сьогодні.
2. Не бойся учиться у умных. У глупых тоже - они учат, чего не надо делать.
3. Не теряй времени зря. Каждый его кусочек должен быть наполнен чем-то (учением, трудом физическим, разумным развлечением), что чему-то учит, что-то создает.
4. Ничего не делай против своей воли.
5. Ничего не предпринимай во гневе, если рассердишься, сосчитай до десяти, если очень рассердишься - до ста.
6. Систематически оглядывай пройденный путь: так ли сделал, все ли сделал, что намечал.
7. Никогда не отступай перед трудностями.

Слайд 16.

Григорій Савич Сковорода - український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог.

1. Пізнавай себе, вдосконалюйся, вчися тому, до чого маєш здібності.
2. Займайся тією професією, що відповідає твоїй природі.
3. Дружи з тими, до яких є народжений.
4. Якщо Бог всюди, якщо він присутній і в цьому черепку (при цьому я підняв черепок з землі), то для чого ти шукаєш розради в інших місцях, а не в самому собі? Адже ти є кращим з усіх творинь!
5. З усіх утрат втрата часу найтяжча.
6. Святість життя полягає в робленні добра людям.

Слайд 17.

Микола Островський – російський письменник з українськими коренями: «Умей жить и тогда, когда жизнь становится невыносимой. Сделай ее полезной».

Слайд 18

Учитель. Вашій увазі пропоную відео «Балет», яке підтвердить слова письменника.
(Перегляд відео)

Слайд 19.

Учитель. У житті кожної людини власне розуміння цінностей, до яких вона прагне, - освіта, сім'я, діти. Батьківщина... Щоб глибше зрозуміти себе і усвідомити, до чого варто прагнути, необхідно уважно придивлятися до людей, що тебе оточують, шукати тих, які є прикладом у житті. І це можуть бути не лише ваші сучасники – однолітки чи дорослі, а й видатні діячі минулого, реальні історичні постаті чи вигадані літературні герої. Адже перед героями літературних творів теж постають одвічні питання.

Придивляючись до того чи іншого персонажа, ми розмірковуємо над власними вчинками і вже цим моделюємо свою майбутню долю. Маленька дівчинка Ассоль навчила нас вірити у великі мрії, вперто чекати на їх здійснення. Веселий витівник і фантазер Том Соєр допоміг нам оцінити радісний світ дитинства. Разом з героями Жульє Верна ми захоплювались романтикою далеких подорожей і отримали уроки пізнання добра і зла. Приміряючи лицарські обладунки, ставали на бій за честь прекрасних дам.

Згадаємо Маленького Принца Антуана де Сент-Екзюпері, який здійснив політ Всесвітом з метою дослідження глибин власної душі. Подорожуючи, він зустрічався з багатьма людьми, які допомогли знайти відповіді на деякі питання. Його здивував король, для якого всі люди – піддані, не зрозумів він і честолюбця, що вважав себе найвродливішим, найрозумнішим на планеті, де він проживав один. До речі, хоч як це не дивно, жоден із згаданих Маленьким Принцом людей не почувався нещасним. Мешканець кожної планети по-своєму живе, по-своєму уявляє, в чому сенс життя і що таке справжнє щастя.

Слайд 20.

У кожного своя система цінностей. У когось не вистачає на шматок хліба, а у когось - дрібні діаманти.

Слайд 21

(Перегляд відео «Притча про цінність життя»)

Слайд 22.

Вправа «Сходи мрії»

- Давайте уявимо собі наше життя у вигляді сходів, якими ми йдемо вгору, у майбутнє, в доросле життя. Ваше право – обрати, якими будуть ваші сходи, великі чи малі, із яких сходинки вони будуть складатися. Ви можете вважати, що кожна сходинка – це те, до чого прагнете, це ваша життєва мета. Я пропоную вам картки з основними життєвими цінностями: побудуйте з них «Сходи мрії», починаючи з найважливіших і закінчуючи другорядними.

*(Учні будують сходи мрії, обираючи життєві пріоритети)
(Презентація своєї роботи)*

Учитель. Піднімаючись сходами, ми не завжди йдемо впевнено, можемо помилитися, можемо спіткнутися і навіть упасти. У житті буває різне: нас супроводжують хвороби, розчарування і навіть втрати. Наш підйом залежить від того, як ми будемо поводити себе стосовно інших людей, які йдуть разом з нами сходами: будемо штовхатися, переступати через когось, пропускати вперед, іти поряд. Наш підйом буде залежати від того, за якими законами ми будемо будувати своє життя, які моральні цінності будуть, наче маяк, освітлювати наш рух сходами життя.

Ми живемо у світі спокус. Щомиті ми робимо вибір. Щоб не заплутатися – потрібно правильно розставити пріоритети. Вчасно визначитися, що ж насправді важливо, що потрібно

винести на перший план, а що на другий. А може щось і зовсім викреслити зі свого життя, якщо немає сенсу?

Слайд 23.

Учитель. Астрід Ліндгрєн говорила: «Ми живемо для того, щоб робити людям добро». Дуже часто ми плачемо, дивлячись зворушливі фільми або читаючи жалісливі сторінки книжок, а в реальному житті не помічаємо і проходимо повз тих, кому потрібна наша допомога.

Слайд 24

(Звучить пісня у виконанні Світлани Копилової «Брошенный камень»)

Слайд 25.

Учитель. Василь Сухомлинський говорив: «Вы живете среди людей. Каждый ваш поступок, каждое ваше желание отражаются на людях. Знайте, что существует граница между тем, что вам хочется, и тем, что можно. Ваши желания – радости или слезы ваших близких. Проверьте свои поступки сознанием: не причиняете ли вы зла, неприятностей, неудобств людям своими поступками. Делайте так, чтобы людям, которые окружают вас, было хорошо...»

Слайд 26.

Гра «Скріпка».

Учасники отримують по одній скріпці, їм пропонується на швидкість розігнути її. Після того, потрібно повернути скріпці попередній вигляд.

Учитель. Ви розумієте, що те, що ми бачимо, назвати скріпками важко. Пригадайте, як швидко ви розігнули скріпки і як нелегко було скласти їх назад. Ось так і в житті: швидко можна наробити безглузких помилок, але виправити їх нелегко, іноді й неможливо.

Учитель. Кожного дня ми приймаємо рішення, від яких залежить не тільки наша доля, а й доля оточуючих нас людей. Проілюструємо це на конкретному прикладі.

Слайд 27.

Перед нами стоїть стілець, який переконає нас, що в житті і дрібні речі мають значення. Мені потрібен один хлопець, який сяде на цей стілець. А тепер ще один учень має сісти на коліна першому. Так зроблять декілька учнів. Яку роль відіграє у цій ситуації маленький стілець? Ви бачите, як багато хлопців він може витримати? Так само буває і з маленьким рішенням – коли воно правильне, то може мати значний позитивний вплив на наше життя.

Що трапиться, якщо забрати стілець? Усі попадають чи, принаймні, втратять рівновагу. Так само неправильне рішення може негативно вплинути на ваше життя і життя оточуючих.

Отже, потрібно зрозуміти самого себе, зрозуміти свої бажання, розмежувати добро і зло, зробити правильний життєвий вибір.

Мир светлый для тех, в чьих душах есть свет.

А в темной душе не пробьтся лучу.

Зависит от нас, что принять, а что нет.

В душе зажигать своей нужно свечу.

Выбор у каждого есть и всегда –

Что думать, что делать, сказать, во что верить...

От этого наша зависит судьба
И нам предстоит жизни время отмерить.
(Н.Демина)

Слайд 28.

Учитель. Наше заняття підходить до кінця, тому наостанок хочу розказати вам ще одну притчу, яка розповідає про одного старого професора філософії, який, стоячи перед своєю аудиторією, взяв ... п'ятилітрову скляну банку, наповнив її каменями і запитав у слухачів, чи повна банка?

— Так, повна.

Тоді він взяв кілька пригорщ гороху й висипав його у цю ж банку, трохи потрусив нею. Горох зайняв вільне місце між каменями. Ще раз професор запитав студентів, чи повна банка?

Відповіли: «Так, повна».

Тоді він взяв з коробки пісок і висипав його в банку. Звичайно, той повністю заповнив вільне місце посудини, і все закрив. Ще раз професор запитав студентів, чи повна банка? Відповіли і на цей раз однозначно: вона повна.

Тоді з-під столу він дістав кухоль з водою і вилив рідину в банку до останньої краплі.

Студенти засміялися.

— А зараз я хочу, щоб ви зрозуміли, що **банка** — це ваше життя. **Камені** — це найважливіші етапи вашого життя: сім'я, здоров'я, друзі, свої діти — все те, що необхідно, щоб ваше життя залишалось повним та гармонійним навіть у тому випадку, якщо все інше втратиться. **Горох** — це моменти, які особисто для вас стали важливими: робота, дім, автомобіль. **Пісок** — це все інше, дрібниці.

Подумайте: якщо спочатку наповнити банку піском, то тоді не залишиться місця, де могли б розміститися горох і камені. Якщо ж витратити весь час і всю енергію свого життя на дрібниці, то не залишається місця для найважливіших речей. Займайтеся тим, що вам приносить щастя: зустрічайтеся з друзями, спілкуйтеся з батьками, грайте з вашими дітьми, слухайте один одного. Завжди ще знайдеться час, щоб попрацювати, поприбирати будинок, полагодити і помити автомобіль. Займайтеся, насамперед, каменями, тобто найважливішими моментами, які є у вашому житті; визначте ваші пріоритети; інше — це тільки пісок.

Тоді студентка підняла руку і запитала професора, а яке ж значення має **вода**?

Той посміхнувся і відповів:

— Я радий, що ви запитали мене про це. Я просто хотів, щоб ви зрозуміли: *якими б не були дні вашого життя, пам'ятайте, завжди є трохи місця і для вільного неробства...*

Мабуть, саме зараз настала та пора, коли не гріх попити вдосталь тої життєдайної, цілющої та такої бажаної "води" ...

Рефлексія. «Поділись промінчиком».

Учитель. У кожній людині є сонечко, тільки потрібно постаратися їм бути, потрібно його побачити; потрібно допомогти йому розігнати хмари; розбудити його, тому що воно ще не прокинулось. Кожен може знайти своє світло. Я пропоную вам узятися за руки і побажати один одному... «Я умію бути добрим і бажаю всім добра», «Я – щаслива людина і бажаю всім щастя»...

Учитель. Я вам дарю частинку щастя!

Делюсь я с вами трепетом души!

Пусть стороной обойдут ненастья!

Пусть сбудутся заветные мечты!

И птицы пусть поют свирелью прекрасной!

Сирени запах пусть окутывает вас!

И ветер нежный пусть вам шепчет лаской!

И Боженька пускай хранит всех Вас!

«Букет настрою».

Учитель. Зараз я прошу вас висловити думку стосовно нашого заняття. Якщо вам сподобалось, то прикріпіть до вази (малюнок із зображенням вази знаходиться на дошці) червону троянду, якщо ні – жовтий тюльпан, якщо не визначились – ромашку.

Слайд 29.

Заключне слово вчителя. Микола Островський говорив: «Самое дорогое у человека — это жизнь. Она дается ему один раз, и прожить ее надо так, чтобы не было мучительно больно за бесцельно прожитые годы, чтобы не жег позор за подленькое и мелочное прошлое». Тому, роблячи крок уперед – обов'язково подумайте, чи правильну дорогу ви обрали. І запам'ятайте: «Дорогу осилит идущий». Наостанок я хочу подарувати вам пісню, яка стане підказкою на вашому життєвому шляху.

Слайд 30

(Звучить пісня «Дорогою добра» у виконанні Т.Рузавіної та С.Танюшева)

Слайд 31

Дякую за урок.